

TISZTELT LÁTOGATÓ!

A magyar vasút alapításának 170. évfordulója alkalmából álmodtam meg és hoztam létre Szolnok vasútállomás utascarnokában az állandó vasúttörténeti kiállításomnak helyet adó Szolnoki Vasúti Almáriumot. A tárlat a magyar vasút egy-egy szakmai területének – hazánkban egyedülálló módon – tematikusan berendezett, ugyanakkor különböző korszakokat felidéző életterén keresztül repíti vissza a látogatókat a múltba.

A vasútállomás utascarnokában megtekinthető állandó tárlathoz kapcsolódva az Almárium Látogató Központnak helyet adó korábbi emeleti Utasellátó étteremben állandó vasúttörténeti kiállítás látható „Szolnok és a vasút kapcsolatának mementói” címmel.

A bemutató gerincét Magyarország második gőzvontatású, Pest – Szolnok között 1847. szeptember 1-én megnyitott vasútvonalának, továbbá Szolnok vasúti csomópont építésének és fejlesztéseinek körülményeit, eredményeit fotókkal, a korszakot jellemző használati tárgyakkal illusztráló vasúttörténeti kiállítást, valamint a helyiség egykori funkcióját felidéző Utasellátó étterem-tárlat képezi. A fő témák kronologikus fejlődéstörténeti bemutatása mellett a látogató számára a Monarchia és az Art Déco vasúti korszakának, a '70-es évek állomásfőnöki irodájának, a 20. század második feléből a forgalmi irodák, a két Világháború korszakát idéző váróterem élettere, valamint a '80-as és '90-es évekből az utasellátó étterem enteriőrje elevenedik meg.

Kérem olvassa el az egyes szekciókhoz tartozó ismertetőt, amely által a látott kultikus és múltidéző tárgyak, eszközök a teljesség igénye nélkül beazonosíthatóak, így a látott szakmai „műhely” meglevenített belső életébe még jobban bele tudja magát képzelni.

Kérem tekintse meg a vasútállomás utascarnokában látható állandó vasúttörténeti kiállítást is!

Bízom abban, hogy az Almárium elnyerte tetszését és ezzel a vasút, valamint a történetileg azzal szorosan együtt fejlődő Szolnok város jó hírét viszi Hazánkban és külföldön egyaránt.

Kellemes időtöltést kívánva,
Üdvözlettel:

Kondor Balázs
Vasúttörténeti magánygyűjtő

SZOLNOK ÉS A VASÚT

A Pest és Vác között létesített első magyarországi vasútvonal építésének finanszírozásában kiemelkedő szerepet vállaló Ullmann Móric nagykereskedő-bankár terve szerint az általa alapított Magyar Középponti Vaspálya Társaság még az első vasútvonal 1846. július 15-i átadása előtt, 1845. május 26-án elkezdte a Pest – Szolnok vonal építkezési munkálatainak előkészítését. A második hazai gőzvontatású vasútvonal eredetileg a Jászszágot és a kerületi törvényhatóság székhelyét: Jászberényt kapcsolta volna be a „gazdasági vérkeringésbe”, míg Szolnok irányába egy szárnyvonal építésével kívánták a vaspálya kapcsolatot biztosítani. A település közlekedésföldrajzi helyzetének köszönhetően és a sikeres lobbieredményeként a vasutat Szolnok felé építették meg és adták át a forgalomnak 1847. szeptember 1-én.

Petőfi Sándor a Pest – Szolnok vasútvonal megnyitása alkalmából írta a Vasúton című versét, amely méltán elhíresült versszaka: „Száz vasutat, ezeret! Csináljatok, csináljatok! Hadd fussa be a világot, Mint a testet az erek.”

Szolnok napjainkban is meghatározó centrális vasúti szerepét a vaspálya 1856-ban Debrecen, majd 1858-ban Békéscsaba felé történő továbbépítése alapozta meg. A II. Világháború időszakáig számos fejlesztés történt Szolnok vasútállomáson és körzetében, azonban a mai formáját és struktúráját az 1963 – 1975. között zajló monstre beruházás során kapta a létesítmény, amely alapján elnyerte a „Közép-Európa legmodernebb vasúti csomópontja” címet.

A Pest- Szolnok vasútvonal történeti kiállítása az előzőekben kiragadott mérföldkövek mentén, egy-egy meghatározó korszak jellemző tárgyainak tematikus bemutatásával szemlélteti a Tisza fővárosának vasúti fejlődését.

ÁLLOMÁSFŐNÖKI IRODA

Magyarországon a vasúti közlekedés alapvető szabályait 1889-től a „Magyar Királyi Államvasuti Rendeletek Tára”, majd 1905-től kezdődően napjainkban is különböző betű- és szám kombinációból álló azonosítóval ellátott normatív utasítások szabályozzák. Már a Rendeletek Tára is tartalmazta az állomásfőnök fogalmát, amely több mint egy évszázada tartalmilag és általános jogköri szempontból változatlan: „Egy vagy több állomás forgalmi szempontból felelős vezetője. Rendelkezéseit az állomás területén, a nyílt vonalon és vonatokon szolgálatban lévő forgalmi tevékenységet ellátó dolgozók, valamint az állomáson vagy nyílt vonalon foglalkoztatott, a vasúttal munkaviszonyban nem álló dolgozók egyaránt kötelesek tudomásul venni és azokhoz alkalmazkodni.”

A kiállítás állomásfőnöki irodai szekciója az 1970-80-as évek hangulatát idéző miliőben mutatja be a vasúti forgalomszabályozást végző munkavállalók tevékenységét közvetlenül felügyelő vezető irodai életterét. A korszak tipikus MÁV irodai bútorzatának részét képező íróasztalon és üveges szekrényben a folyamatokat (esetenként túl) szabályozó előírások gyűjteménye mellett a napi munkavégzéshez használt nyomtatványok, valamint a tervgazdálkodás ideológiai mementói: brigád- és termelési tanácskozási naplók, újítási dokumentumok sorakoznak. Az íróasztal sarkán látható a piros színű kulcsos telefonkészülék, amely az akkori technikai körülmények között a közvetlen kapcsolattartás modern eszközeként funkcionált, a háttérben látható Optima írógépen és T51-es távgépíron jelentések tömkelege készült... A hátsó szegletben a vasúti irodák elmaradhatatlan konyha részlege foglal helyet különböző típusú kávéfőzők felsorakoztatásával.

FORGALMI IRODA '50-60

A forgalmi iroda a vasút létezésétől a vonatok forgalomszabályozásának centrumaként funkcionáló szolgálati helyiség volt és napjainkban is ezzel a szereppel van jelen a vasút-állomások központi, szakszargonnal: felvételi épületében.

A terem utascarnok felőli sarkában az '50-60-as évek politikai-ideológiai háttérrel erősen túlfűtött forgalmi irodai környezete látható. A korabeli vasútszakmai eszközök: a Telefongyárban készült jelfogó függéses jel-

zőállító berendezés, a villamos állítású váltókhöz tartozó „váltófelvágási szerszámkészlet” a váltók helyszíni (kézi) állításra történő átszereléséhez, többek között az 1955-ben gyártott általános célú CB55, valamint LB55 típusú külön célú telefonkészülék, a bélyegzők, nyomtatványok és a háttérben a civil szférából is ismert használati eszközök: kézműsor állvány, ceglédi kanna is a korszakot jellemzik. A hegesztett vas öltözőszekrényen, továbbá a falon elhelyezett propaganda plakátok a kiállított tárgyakkal együtt szimbolizálják a kor elveit és a társadalmi eszmeformáló eszközök repertoárját. Külön figyelmet érdemel a biztosítóberendezés oldalán elhelyezett, 1954-ből származó plakát és ahhoz kapcsolódva az '50-es évek vasúti irodai tartozéka: a vasúti szakkönyvtár, amelyben zömében a korszak ideológiájával átitatott „művek” sorakoztak.

VASÚTI VÁRÓTEREM

A Szolnoki Vasúti Almarium időben legmesszebb visszanyúló, ugyanakkor közel öt évtizedet felölelő gyűjteményrészlete korabeli vasúti várótermi tárgyakból és az utasellátás kapcsolódó eszközeiből került összeállításra.

A szekció középpontjában a vasúttörténeti magángyűjtemény egyik legrégebbi Szolnokhoz kapcsolódó darabja: a Magyar Királyi Államvasutak 1908-ban kiadott fali menetrendhirdetménye látható. Ez a kor-

dokumentum jól szemlélteti Szolnok vasúti centrális szerepét már az I. Világháborút megelőző időszak tekintetében. A menetrendhirdetmény alatt a '30-as évekből származó várótermi padok, közöttük pedig az Orion 115A típusú, 1950-ben gyártott néprádiója, alatta a korabeli rádióadások időjárás függő vételi lehetőségeit és műsorrendjét taglaló rádióújság van elhelyezve. A falon az 1930-as évek vasúti utazási plakátjai foglalnak helyet, szemben az

felidézett kor várótermének nélkülözhetetlen fali tükre függ. A tükör alatt a stílusban idomuló asztalokon a hazai vasúti közlekedésben 1948-ban megjelent Utasellátó Vállalat Apponyi mintás Herendi étkezészetének példányai láthatóak.

FORGALMI IRODA '80-90

A korábbi Utasellátó étterem terasz-bejárata mellett került elhelyezésre az 1980-as és 1990-es évek forgalmi irodája, amelyben – hasonlóan az Almarium állandó vasúttörténeti kiállításának részét képező forgalmi

irodához és a teremben látható: '50-60-as éveket idéző forgalmi szekciójához – a középpontban a biztosítóberendezés foglal helyet. A kiállított DOMINO 55 típusú, svájci Integra cég által szabadalmaztatott jelfogó függéses állomási biztosítóberendezés mellett látható a forgalmi szolgálattevő rendelkező asztala: a vörös színű külön célú, közvetlen irányítói telefonkészülékkel és az 1988-ban gyártott CB811 típusú zöld telefonnal, valamint a használt nyomtatványokkal, eszközökkel. Szemben a MÁV első, 1995-től hálózati szinten alkalmazott Szállításiirányítási Információs Rendszerének (SZIR) munkahelye van kiállítva.

UTASELLÁTÓ ÉTTEREM

A kiállításnak helyet adó korábbi, 1975 – 1992 között működő Utasellátó étterem egykori funkcióját szemlélteti az étterem-tárlat. Ebben a szekcióban van a kiszolgáló pult a Casino Royal magyar gyártmányú karos kávéfőzővel, a Szovjetunióból importált, de korabeli magyar fizető-

eszközökkel feltöltött pénztárgéppel és számos vendéglátóipari használati tárggyal, a háttérben az utasellátásban forgalmazott ételek és italok plakátjaival. A pult mellett foglal helyet a bisztrókocsik félköríves ülőalkalmatossága. Szintén ebben a tárlat-egységben látható a presszó sarok a VIDEOTON 1982-re datált, ma is működő HIFI tornyával, de a látogató bepillanthat az étterem vezető kultikus Utasellátós eszközökkel felszerelt munkahelyére is.

SZOLNOKI VASÚTI ALMÁRIUM[®]

ALMÁRIUM LÁTOGATÓ KÖZPONT

ELŐZETES BEJELENTKEZÉSEL MEGTEKINTHETŐ VASÚTTÖRTÉNETI TÁRLAT:

H-5000 Szolnok, Jubileum tér 1-3. Vasútállomás Utascarnok korábbi Utasellátó éttermében

www.vasutialmarium.hu
facebook.com/vasutialmarium